

#### תוכן העניינים

פנייה לניוס מימון על מנת לייצב את התנאים  
ההומניטריים המידרדרים בעזה.....

מבצע פינוי הפצצות רחב ההיקף בעזה הסתיים.....

עלייה באלימות מתנחלים במחצית הראשונה של 2017.....

כ־348 אלף פלסטינים הורשו להגיע לירושלים

המזרחית לתפילות הרמדאן.....12



צילום: משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים

מחלקת ילודים בפתח החולים אדנטי מופעלת פנתרונים  
למפץ העיר עזה, יולי 2017

### סקירה כללית

בתדרוך שלו למועצת הביטחון של האו"ם, ב־25 ביולי, תיאר המתאם המיוחד לתהליך השלום במזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, את המצב ברצועת עזה כדלקמן: "שני מיליון בני אדם שבויים בכבלי הקיפאון המדיני בין פת"ח לחמאס. ההשלכות ההומניטריות של אמצעי הענישה שננקטו נגד עזה מחרידות. בחלקים מסוימים של עזה חוו בני אדם הפסקות חשמל הנמשכות 36 שעות. כלי חשמל אין מים לשתייה. בתי החולים מתקשים לשרוד. משבר סביבתי הולך ומתהווה." הפילוגים הפלסטיניים מבית החריפו בחודשים האחרונים, זאת בהקשר של תנאי חיים שבירים ומעורערים ממילא, הנובעים מן המצור הישראלי הממושך ומעשי איבה חוזרים ונשנים.

גיליון זה של המעקב ההומניטרי מבליט פנייה שהשיקו לאחרונה סוכנויות הומניטריות בשטח הפלסטיני הכבוש, במטרה לגייס חבילת התערבויות הומניטריות דחופות בשווי 25 מיליון דולר במגזרי הבריאות, המים והתברואה והביטחון התזונתי, הדרושות כדי לייצב את המצב ברצועת עזה. אף שרוב ההתערבויות המוצעות כבר היו חלק מתוכנית המענה ההומניטרי שהושקה בדצמבר 2016, לא ניתן היה ליישמן בשל מחסור במימון. למרות חומרת המצב גויסו עד עתה רק 24% מהמימון המבוקש. מקרה המתואר בגיליון הנוכחי של המעקב ההומניטרי ממחיש את התוצאות הטרגיות של עיכובים מצד משרד הבריאות שמושבו ברמאללה בטיפול בבקשות להפניית מטופלים לטיפול רפואי מחוץ לעזה. בשל ההשלכות של המחסור בחשמל, כבר עתה בתי החולים בעזה מתקשים לתפקד.

במהלך חודש יולי חלה עלייה מדאיגה באלימות ובמתיחות בגדה המערבית. כ־14 ביולי ירו שלושה פלסטינים אזרחי ישראל למוות בשני שוטרים ישראלים בכניסה למתחם אל-חרם אישריף / הר הבית בירושלים המזרחית, ולאחר מכן נהרגו בחילופי אש. הרשויות הישראליות, בנימוק של הצורך למנוע תקריות דומות, התקינו גלאי מתכות בשערי המתחם. הווקף המוסלמי וירדן התנגדו לאמצעי זה, ובהפגנות המחאה והעימותים שפרצו עקב כך בין פלסטינים לכוחות ישראלים נהרגו חמישה פלסטינים ויותר מ־1,000 נפצעו. בקשר לאירועים אלה, ב־19 ביולי דקר צעיר פלסטיני למוות שלושה ישראלים בתוך ביתם שבהתנחלות חלמיש (נפת רמאללה). ארבעה פלסטינים נוספים נהרגו בחודש יולי במהלך מבצעי סריקה/חיפוש ומעצר או מתקפות לכאורה. לקראת סוף החודש פחתה המתיחות בעקבות החלטה ישראלית לפרק את גלאי המתכות.

#### דגשים מרכזיים

- עד עתה הושגו רק 24% מהפנייה בשווי 25 מיליון דולר עבור התערבויות הומניטריות דחופות ברצועת עזה, שהושקה בתחילת יולי; הפסקות החשמל היוזמות נמשכות 18-20 שעות מדי יום.
- מאז הסכסוך ב־2014 השמידה סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים (29 UNMAS) סוגות מסריות של חומרי נפץ מתוך 149 נפלי פצצות אוויריות, ובכך סייעה את משימות הפינוי שלה.
- במחצית הראשונה של 2017 חל גידול של 88% באלימות במעורבות מתנחלים לעומת השנה הקודמת, זאת למרות אמצעי מנע מצד הרשויות הישראליות.
- עלייה במספר הפלסטינים תושבי הגדה המערבית שהורשו להגיע לירושלים בחודש הרמדאן.

#### נתונים לחודש מאייוני 2017

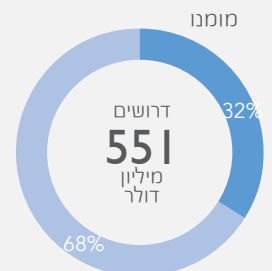
15*	אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
1,772	אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
5	ישראלים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
23	ישראלים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
33	מבנים שנהרסו בגדה המערבית
18	בני אדם שנעקרו בגדה המערבית

#### תוכנית המענה ההומניטרית

2017

551 מיליון דרושים (דולר ארה"ב)

41% מומנו



דרישות שלא נענו





© צאלום - פחמנדר עלאן

פלסטינים מתפללים מחוץ לאלחחם אשרף / הר הפת פמתאה פד מלאי המתפת שחנתקם פז זמן קצר קודם לכן. התאג העתקה של ירושלים, 16 פזולי 2017

לכני אירועים אלה, במהלך חודש רמדאן המוסלמי (27 במאי - 26 ביוני), לרגל תפילות יום שישי המסורתיות החילו הרשויות הישראליות הקלות בהגבלות על הגישה לירושלים המזרחית מיתר הגדה המערבית. כמוסבר בגיליון זה של המעקב ההומניטרי, הסדרי הגישה הקשו על קבוצות חלשות ופגיעות, ובמיוחד במחסומים. ואף על פי כן, הקלת ההגבלות אפשרה למספר מוגדל של פלסטינים מהגדה המערבית להגיע לירושלים המזרחית במהלך התקופה, אף שעל מרבית תושבי עזה נאסרה הגישה לעיר.

את המתיחות והאלימות בגדה המערבית החריכו בשנים האחרונות הקמת והרחבתן של התנחלויות, וסוגי המדיניות והנהגים הנלווים אליהן. בחודש יולי קידמו הרשויות הישראליות תוכניות לבניית 1,700 יחידות דיור בירושלים המזרחית, לרבות תוכניות להקמתם של ארבעה מתחמי התנחלות חדשים בשכונה הפלסטינית שייחי גראח. בכפוף להליכים משפטיים, התוכניות האחרונות עלולות להביא לגירושן של חמש משפחות פלסטיניות ולהריסת בתיהן.

את המתיחות והאלימות בגדה המערבית החריכו בשנים האחרונות הקמת והרחבתן של התנחלויות, וסוגי המדיניות והנהגים הנלווים אליהן.

גיליון זה של המעקב ההומניטרי עוסק בעלייה באלימות מתנחלים במחצית הראשונה של 2017, זאת לאחר שלוש שנים של ירידה באלימות שאותה ניתן לייחס, לפחות באופן חלקי, לאמצעי מנע שאימצו הרשויות הישראליות. זה שנים רבות שאלימות מתנחלים ופערים באכיפת החוק ערערו את הביטחון הפיסי של עשרות אלפי פלסטינים ואת יכולתם להתכנס מחקלאות, ויצרו צורך בסיוע ובהגנה מצד גורמים הומניטריים.

במהלך חודש יולי חתמו ישראל והרשות הפלסטינית על שני הסכמים חשובים שנועדו לשפר את אספקת המים והחשמל לחלקים של השטח הפלסטיני הכבוש: הסכם אחד נוגע להקמת תחנת החשמל הראשונה בבעלות פלסטינית בגדה המערבית (נפת גינין); השני מכסה את כמויות המים המוגדלות הנרכשות על ידי הרשות הפלסטינית מישראל כדי לספקן לגדה המערבית ולרצועת עזה.

בתום התדרוך שלו למועצת הביטחון הדגיש המתאם המיוחד מלדנוב כי "האירועים שבהם צפינו בשבועות האחרונים בירושלים הם תזכורת לקלות בה ניתן להגיע אל הסף של הסלמה מסוכנת". ביחס לרצועת עזה הדגיש המתאם כי "יהיו חילוקי הדעות בין הפלגים הפלסטיניים אשר יהיו, לא תושבי עזה הם הצריכים לשלם את המחיר."



## פנייה לגיוס מימון על מנת לייצב את התנאים ההומניטריים המידרדרים בעזה

ביולי פנו סוכנויות הומניטריות בשטח הפלסטיני הכבוש לקהילה הבינלאומית לגייס מימון הומניטרי בסך 25 מיליון דולר עבור התערבויות דחופות ומצילות חיים לייצוב המצב ברצועת עזה.

במרכז המשבר מצויה ההסלמה בפילוגים הפלסטיניים מבית, שהחריפו את משבר האנרגיה הקיים ויצרו מאז אפריל 2017 הפסקות חשמל יזומות הנמשכות 18-20 שעות ביום, לעומת 12-18 שעות קודם לכן [לפרטים ראו "הידרדרות נוספת", במסגרת]. המחסור בחשמל גבה מחיר כבד בכל האמור בזמינות של שירותים חיוניים - לרבות שירותי בריאות, מים ותברואה - עבור שני מיליון תושבים. מתקנים חיוניים המשיכו לתפקד ברמה מינימלית בלבד הודות לדלק חירום שסיפקו סוכנויות הומניטריות להפעלת גנרטורים לגיבוי וכלי רכב. ברם, אם לא יגויס מימון נוסף ייפסקו בשבועות הקרובים חלוקות דלק אלה. המחסור בחשמל ובדלק פוגע גם בכלכלה השבירה של עזה, ובמיוחד במגזרי התעשייה והחקלאות.

בנוסף על כך החמיר גם משבר המשכורות במגזר הציבורי, הקשור אף הוא לפילוגים הפלסטיניים מבית. במרס 2017 קיצצה הרשות הפלסטינית, שמושבה בגדה המערבית, את משכורתיהם של כ־62 אלף מעובדיה בעזה ב־30%-50%, ובתחילת יולי החליטה, על פי דיווחים, להפנות יותר מ־6,000 עובדי ציבור לפרישה מוקדמת. צעד זה, אם ייושם, יפגע עוד יותר במתן השירותים הבסיסיים. כמו כן, מאז 2014 קיבלו כ־22 אלף עובדים שגייסו רשויות חמאס פחות ממחצית ממשכורתם, וגם זאת באופן לא סדיר. בשל הירידה בצריכה, ההשלכות הישירות על העובדים ובני משפחותיהם מתפשטות גם למשק הרחב יותר.

הפנייה נועדה לטפל בצרכים דחופים בשלושה מגזרי מפתח: בריאות, מים ותברואה וביטחון תזונתי. כל ההתערבויות המוצעות, מלבד אחת, כבר היו חלק מתוכנית המענה ההומניטרי שהושקה בדצמבר 2016, אך בשל היעדר מימון לא ניתן היה ליישמן.

*"יכולת ההתמודדות של המשפחות בעזה עם מהלומות כאלה מידלדלת, וברקע ישנה הפגיעה המצטברת של עשר שנות בידוד, פילוג וחוסר ביטחון."*

רוברט פייפר, המתאם ההומניטרי לשטח הפלסטיני הכבוש (3 ביולי 2017)



התערבויות מסוימות שואפות להבטיח דלק להפעלת גנרטורים לגיבוי בכתי חולים וכ-130 מתקני מים ותברואה חיוניים, וכן לספק חלפים ותחזוקה למיכון חיוני, לרבות גנרטורים. כדי למנוע התפרצויות של מחלות מועברות במים ולתת מענה לסיכון המוגבר להתפרצויות של מחלות שלשולים, התערבויות אחרות מבקשות לספק כימיקלים לטיהור מים וערכות היגיינה למשקי בית פגיעים מאוד. כן מתמקד המימון במחסור באספקה רפואית, וכולל סיוע למשפחות הסובלות מחוסר ביטחון תזונתי ולחקלאים פגיעים שמקורות מחייתם נתונים בסיכון.<sup>1</sup>

חודש אחרי פרסום הפנייה גויסו תרומות בסך 3.5 מיליון דולר מארה"ב, קנדה, יפאן, הבנק האסלאמי לפיתוח ותורמים פרטיים. הקרן ההומניטרית לשטח הפלסטיני הכבוש תקצה בשבועות הקרובים 2.5 מיליון דולר נוספים למיזמים שונים הכלולים בפנייה. הקרן ההומניטרית, המנוהלת על ידי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים ונתמכת על ידי אירלנד, בלגיה, גרמניה, טורקיה, נורבגיה, ספרד, שוודיה ושווייץ, מאפשרת הקצאה מהירה וגמישה של מימון כמענה על נסיבות שלא ניתן היה לחזותן מראש. נכון ל-3 באוגוסט, סך ההקצאות האלה מהווה 24% מהמימון שהפנייה מבקשת לגייס.

מענה לצרכים קריטיים במגזר הבריאות	מענה לצמצום הידרדרות נוספת בביטחון התזונתי של משקי הבית החלשים ביותר	מענה לצרכים בסיסיים ומצילי-חיים במים, תברואה והיגיינה כדי למנוע התפרצויות של מחלות מועברות במים וקשורות במים
מספר הנזקקים	2 מיליון	1.45 מיליון
בני האדם שנבחרו לקבלת סיוע	0.6 מיליון	0.15 מיליון
הסכומים המבוקשים (בדולרים)	8.5 מיליון	8.8 מיליון
מימון שהתקבל*	1.2 מיליון	0.5 מיליון
אחוז מתוך המימון המבוקש	13.6%	5.8%
		23%

"המצב בעזה נהייה יותר ויותר מסוכן בחודשים האחרונים, משבר האנרגיה לא פוסח על אף אחד. והגבלות שהרשות הפלסטינית מטילה במגזר הבריאות פוגעות במבוגרים וילדים, מהפגיעים ביותר ברצועה."

רוברט פייפר, המתאם ההומניטרי בשטח הפלסטיני הכבוש (3 ביולי 2017)

\* מימון זה אינו כולל 2.5 מיליון דולר שניתנו באמצעות הקרן ההומניטרית לשטח הפלסטיני הכבוש.

### הידרדרות נוספת באספקת החשמל

באמצע אפריל 2017 נאלצה תחנת הכוח היחידה בעזה, שייצרה שליש מכלל אספקת החשמל בעזה, לחדול כליל מפעולה לאחר שכילתה את עתודות הדלק שלה. זאת בשל מחלוקת בין הרשויות הפלסטיניות ברמאללה ובעזה בשאלת המימון והמיסוי של הדלק עבור תחנת הכוח. במאי החריף המצב לאחר שהממשלה, שמושבה ברמאללה, החליטה לקצץ את התשלומים שהיא משלמת עבור חשמל שישראל מספקת לעזה, שהיוה קודם לכן כ-60% מאספקת החשמל בעזה. כתוצאה מכך קיצצה ישראל בשלהי יוני את החשמל שהיא מספקת לעזה בכ-33%. באותו זמן בקירוב הגיעו רשויות חמאס בעזה להסדר עם הרשויות המצריות לייבא לעזה דלק ממצרים, במחיר נמוך יותר ממחירו בישראל, ובכך אפשרו לתחנת הכוח של עזה לחזור לפעולה חלקית, אף שפעולה מחודשת זו פיצתה רק על האספקה החסרה מישראל. יתרה מכך, אספקת חשמל ישירה ממצרים (שקודם לכן היוותה כ-7% מכלל אספקת החשמל) נקטעה באופן חלקי או מוחלט מאז אפריל, בשל תקלות טכניות בקווי ההזנה ואי יכולת לתקנם. כתוצאה מכך, במרבית תקופה זו נמשכו הפסקות החשמל היזומות, שמשכן היה 18-20 שעות ביום ומעת לעת עלה לעד 22 שעות ביום.



חלק זה של הגיליון נמסר על ידי ארגון הבריאות העולמי

## השלכות המשבר על מגזר הבריאות

בתגובה על משבר החשמל אימצו ספקי שירותי בריאות מנגנוני התמודדות שליליים, הכוללים דחיית ניתוחים אלקטיביים, שחרור מטופלים מוקדם מן הדרוש, והגבלת שירותי חיסוי וכביסה כך שיתבצעו בשעות שבהן החשמל זמין מרשת החשמל (4-6 שעות ביום). לצעד אחרון זה נודעת השלכה ישירה על מניעת זיהומים בבתי חולים. כן גרמו השיבושים באספקת החשמל לקלקולים של ציוד רפואי, לרבות סורק ה-MRI בשיפא, בית החולים הגדול ביותר בעזה. גנרטורים לגיבוי, שלא נועדו לפעול ברציפות, מתקלקלים גם הם שוב ושוב.

תרופות חיוניות קשה להשיג. על פי הערכות, 36% מהתרופות החיוניות ו-32% מהאספקה הרפואית קרובים לאזול (עתודות האספקה יספיקו לפחות מארבעה שבועות) או שאזלו כליל.

מטופלים הזקוקים לטיפול מחוץ לעזה נפגעים במידה גדלה והולכת. בחודשים האחרונים דיווחו רשויות חמאס על עיכובים ממושכים בקבלת אישורים כספיים להפניות לטיפול רפואי מחוץ לעזה ממשד הבריאות, שמושבו בגדה המערבית. את גישתם של מטופלים שקיבלו כיסוי כספי לבתי חולים מחוץ לעזה חוסמות גם הרשויות הישראליות. לדברי משרד הבריאות הפלסטיני, במחצית הראשונה של 2017 דחו הרשויות הישראליות או עיכבו יותר ממחצית (53%) בממוצע מכלל הבקשות להיתרי יציאה מעזה דרך מחסום ארז לצורך טיפול רפואי.

"אני מרגיש חסר אונים מפני שאיני מסוגל לעזור למטופלים שלי ולהקל את כאבם. מצב הבריאות נמצא על סף אסון אמיתי."

מחמד אבו סלמיה, מנהל בית החולים א-רנטיסי

### פעוט בן שנתיים מת בשל עיכוב ממושך בהפנייתו לטיפול רפואי מחוץ לעזה.



מחמד אבו סלמיה, רופא בן 43, מנהל זה שבע שנים את בית החולים לילדים א-רנטיסי. כשנשאל על השלכות הפסקות החשמל על פעולתו של בית החולים, הסביר ד"ר אבו סלמיה:

"המצב בבית החולים רגיש בצורה קיצונית. לפני כמה ימים נפסקה אספקת החשמל והגנרטורים לגיבוי לא נכנסו מיד לפעולה, וגרמו להפסקת חשמל בת 15 דקות. זה היה נורא! כל הסגל שנמצא בבית החולים רץ ליחידה לטיפול נמרץ כדי להנשים ידנית מטופלים שאינם יכולים לנשום באופן עצמאי, ולהציל את חייהם."

ב־28 במאי 2017 אושפז בבית החולים פעוט בן שנתיים שסבל ממחלת כליות נדירה. כעבור יומיים (ב־30 במאי) נשלחה למשרד הבריאות של הרשות הפלסטינית, באמצעות מוקד ההפניות שלו לטיפול רפואי בחו"ל הנמצא בעזה, בקשה דחופה להפניה לטיפול בפעוט מחוץ לרצועת עזה, משום שבית החולים לא יכול היה לספק לו את הטיפול הדרוש, ובשל המחסור בתרופות חיוניות לא ניתן היה לייצב את מצבו. מצבו של הילד הידרדר במהירות, והוא היה תלוי לחלוטין במכונת הנשמה.

"מאחר שלא קיבלנו מענה לבקשה להפניה לטיפול מחוץ לעזה, ב־27 ביוני 2017 ביקרתי את הפעוט, צילמתי אותו ואת בקשת ההפניה ופרסמתי את התמונות בדף הפייסבוק שלי. לאחר מכן קיבלתי שיחות טלפון רבות שהדגישו כמה חשוב להפנות את הילד לטיפול רפואי מחוץ לעזה. אני אישית התקשרתי לבתי חולים ישראליים, ולשווא. הפעוט לא הצליח לשרוד ונפטר כמה שעות לאחר מכן. הפנייה לטיפול רפואי בחו"ל הייתה מצילה את חייו."

בריאיון ששודר ב־30 ביוני באמצעי תקשורת מקומיים אמר אביו של הילד כי פנה למשרד הבריאות של הרשות הפלסטינית, באמצעות נציגותם בעזה, בבקשה לזרז את הטיפול בפנייה כדי להציל את חיי בנו, ולשווא.

ד"ר אבו סלמיה התקשר פעמים רבות למשרד הבריאות כדי להפציר בהם לזרז את הטיפול, אבל ממשד הבריאות לא הגיע מענה לבקשת ההפניה לטיפול.



## מבצע פינוי הפצצות רחב ההיקף בעזה הסתיים

באפריל 2017 פינתה סכנות האו"ם לפינוי מוקשים את הפצצה האווירית הידועה האחרונה שניתן היה להגיע אליה בעזה, ובכך ציינה אכן דרך חשובה בטיפול במורשת הזיהום בנפלי תחמושת בעזה. מאז הסכסוך ב־2014 סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים פינתה והשמידה 29 טונות מטירות של חומרי נפץ מ־149 נפלי פצצות אוויריות. עבודה חיונית זו מגינה הן על קהילות בעזה הנפגעות ישירות מנוכחות נפלי תחמושת, והן על הקהילה הרחבה יותר, באמצעות פינוי והשמדה של חומרי נפץ שניתן לאסוף ולמחזר להכנת מתקני חבלה מאולתרים.

מאז 2009 היו בעזה 280 קורבנות של תאונות הקשורות בנפלי תחמושת, שאומתו על ידי סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים, כמות שמראה הטבלה להלן. רוב הקורבנות שאומתו על ידי סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים נפגעו בהקשר של זיהום בנפלי תחמושת בעקבות הסכסוך ב־2014.

סה"כ	סה"כ הרוגים	הרוגים		סה"כ פצועים	פצועים		2017-2009 מגדר
		ילד	מבוגר		ילד	מבוגר	
43	2	1	1	41	24	17	נשים
237	34	13	21	203	108	95	גברים
280	36	14	22	244	132	112	סה"כ

נוכחותם של חומרי נפץ מסוכנים בתוך מבנים שנהרסו או ניזוקו מונעת את פינויים של בניינים הרוסים, שיקום ופיתוח סוציו-חברתי. הואיל ובעזה מתנהלים מיזמי בנייה מחדש ושיקום, היה חיוני לפנות פצצות אוויריות - הן כאלה שהיו טמונות באדמה והן כאלה שהיו מונחות על פני הקרקע, כדי למנוע פיצוץ בשוגג של נפלי תחמושת. סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים פינתה 136 אתרים מסוכנים שעל כן חשד הכליל תחמושת אווירית שחדרה עמוק לאדמה, כדי לאפשר לשיקום להתנהל בכטחה ובלא עיכוב.

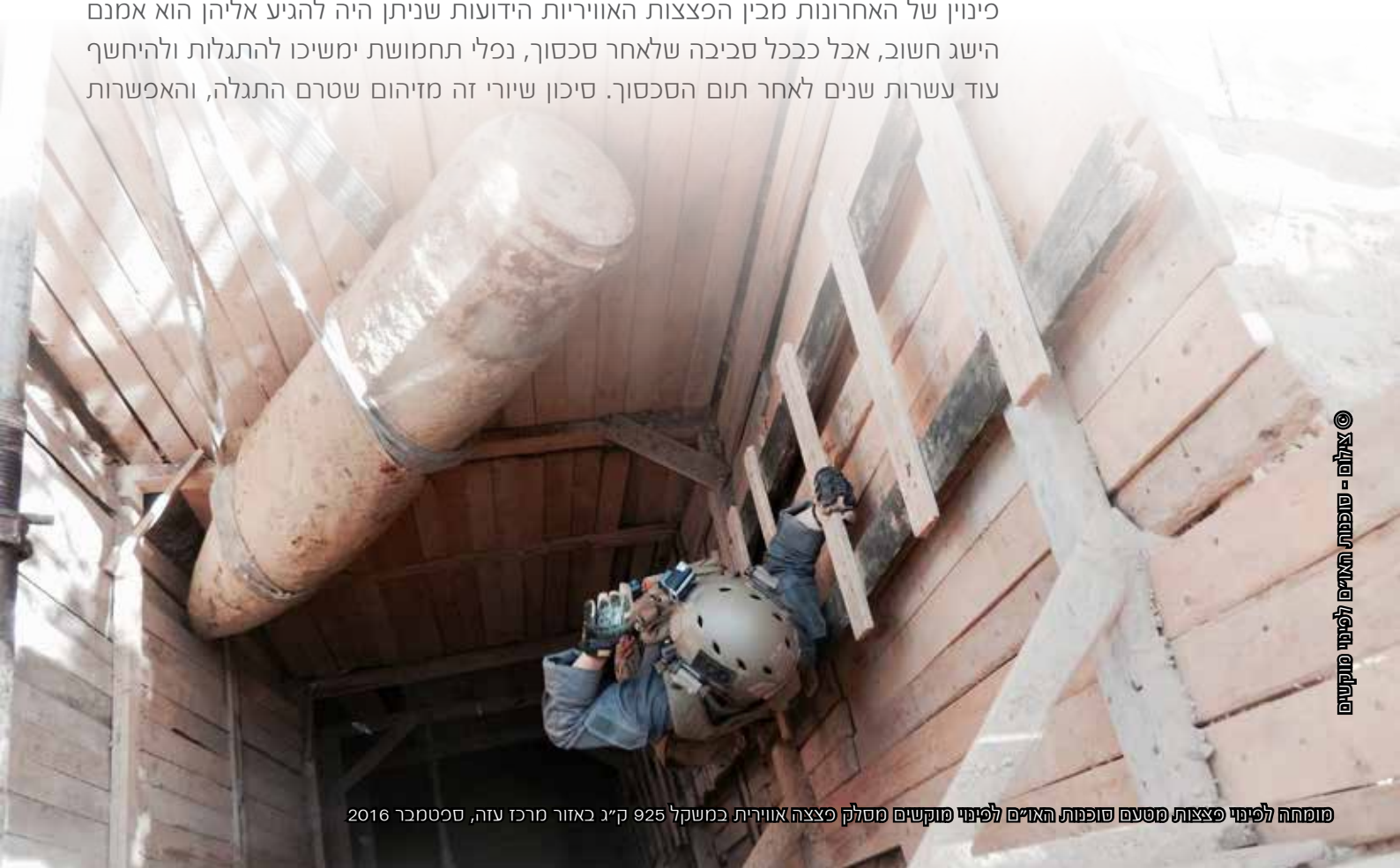
פינוי של האחרונות מבין הפצצות האוויריות הידועות שניתן היה להגיע אליהן הוא אמנם הישג חשוב, אבל ככלל סביבה שלאחר סכסוך, נפלי תחמושת ימשיכו להתגלות ולהיחשף עוד עשרות שנים לאחר תום הסכסוך. סיכון שיורי זה מזיהום שטרם התגלה, והאפשרות



# UNMAS

חלק זה של גיליון המעקב  
ההומניטרי נמסר על ידי סוכנות  
האו"ם לפינוי מוקשים

מאז הסכסוך ב־2014 סוכנות  
האו"ם לפינוי מוקשים פינתה  
והשמידה 29 טונות מטירות  
של חומרי נפץ מ־149 נפלי  
פצצות אוויריות.



של חידוש ההסלמה במעשי האיבה, מצריכים לשמר את היכולות של סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים בעזה, גם אם בהיקף קטן יותר. מסיבה זו תשאיר סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים נוכחות מינימלית בעזה, כדי להמשיך ולתמוך בקהילה ההומניטרית וקהילת הפיתוח, לרבות מוכנות לשעת חירום.

פינוי נפלי תחמושת השיב את תחושת הביטחון למשפחות ולקהילות החיות, מעבדות אדמה ובונות בשטחים שידעו - או חששו - שהם מזוהמים. כך למשל, עובדי שיקום לא יכלו לפנות בבטחה את חורבותיו של בניין בן שלוש קומות שהיה שייך לאברהים מחפוז אל-פרה, וכך ששלוש המשפחות שהתגוררו בעבר בבניין נותרו עקורות. סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים קבעה כי על הבניין נחתו פצצות מרובות. אחרי שבועות של פינוי זהיר של ההריסות הגיע טכנאי פינוי חומרי נפץ של סוכנות האו"ם לפינוי מוקשים לחלקה האחורי של פצצה אווירית במשקל 227 ק"ג, שהייתה קבורה בעומק 11 מטרים אנכיים מתחת לפני הקרקע. הוא מצא את יחידת המרעום "מחומשת" ותקועה עמוק בגוף הפצצה, שהתעוותה בעת הפגיעה בקרקע. לאחר פינוי של פצצה זו ופצצה נוספת שנמצאה באותו מקום יכלו אל-פרה ושכניו להתחיל לבנות מחדש את בתיהם. כפי שציין מזכ"ל האו"ם לשעבר באן קי-מון, "פינוי מוקשים הוא השקעה באנושות. הוא מסייע לטפח חברות שוחרות שלום שבהן יכולים נזקקים לקבל סיוע, פליטים ועקורים יכולים לשוב בבטחה לבתיהם, וילדים יכולים ללכת לבית הספר."

לאחר ירידה בת שלוש שנים,  
חלה במחצית הראשונה  
של 2017 עלייה באלימות  
מתנחלים. במשך תקופה  
זו תיעד משרד האו"ם  
לתיאום עניינים הומניטריים  
89 תקריות המיוחסות  
למתנחלים אשר גרמו  
לנפגעים פלסטינים.

## עלייה באלימות מתנחלים במחצית הראשונה של 2017

**למרות אמצעי מנע שנקטו הרשויות הישראליות, החששות בגין אי-מיצוי דין נותרו בעינם**

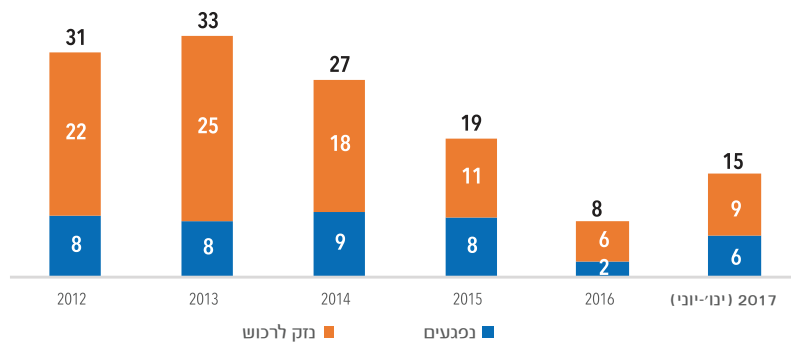
אלימות מתנחלים ואכיפת חוק לקויה על ידי הרשויות הישראליות מהוות זה מכבר מקור לחששות. שתיהן פגעו בביטחון הפיסי של עשרות אלפי פלסטינים בחלקים מסוימים של הגדה המערבית וביכולתם להתפרנס מחקלאות, ויצרו צורך בסיוע ובהגנה מצד גורמים הומניטריים, במיוחד עבור קבוצות חלשות כגון ילדים ונשים. התערבויות הומניטריות בתיאום כוח המשימה לענייני הגנה כוללות הצבת נוכחות הגנתית באזורים בסיכון גבוה; תמיכה פסיכוכברתית לקורבנות; התקנת תשתית הגנתית (ראו מקרה מבחן); תיעוד מקרים וקידום מדיניות בנושא; וייעוץ משפטי.

לאחר ירידה בת שלוש שנים, חלה במחצית הראשונה של 2017 עלייה באלימות מתנחלים. במשך תקופה זו תיעד משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים 89 תקריות המיוחסות למתנחלים אשר גרמו לנפגעים פלסטינים (33 תקריות) או לנזק לרכוש פלסטיני (56 תקריות).<sup>2</sup> בממוצע חודשי נתון זה מייצג גידול של 88% לעומת 2016. בין יתר השלכותיהן הובילו תקריות אלה למותם של שלושה פלסטינים<sup>3</sup> ולפציעתם של 48 פלסטינים, שבעה מהם ילדים, וכן לנזק ליותר מ-2,700 עצים ו-52 כלי רכב.

נתונים אלה אינם כוללים תקריות של אימים והפחדה, הסגת גבול ברכוש פרטי או הגבלות גישה שהטילו מתנחלים, שלא גרמו לנפגעים או לנזק. אף שתקריות כאלה שכיחות יותר, קשה לעקוב אחריהן באופן שיטתי.

גם שב"כ הישראלי הבחין במגמה זו, ועל פי דיווחים באמצעי תקשורת ישראלים קרא לממשלה לאמץ בדחיפות אמצעים למניעת הידרדרות נוספת במצב.<sup>4</sup>

## ממוצע חודשי של תקריות במעורבות מתנחלים שהובילו לנפגעים פלסטינים או לנזק לרכוש



הגידול באלימות מתנחלים נגד פלסטינים התרחש בצד עלייה ניכרת במתקפות שביצעו פלסטינים נגד ישראלים. במהלך המחצית הראשונה של 2017 תיעד משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים 172 תקריות שבהן נפצעו מתנחלים או נגרם נזק לרכושם. בממוצע חודשי מהווה נתון זה גידול פי שלושה ויותר לעומת 2016 (112 תקריות).<sup>5</sup> כ-95% מהתקריות ההלו היו תקריות יידי אבנים על כלי רכב שנסעו בכבישי הגדה המערבית, והיתר היו תקריות השלכת בקבוקי תבערה (ארבע תקריות) ותקריות ירי (ארבע תקריות). כתוצאה מכך נפצעו 49 מתנחלים ועשרות מכוניות ניזוקו.

כמה מהמתקפות שביצעו מתנחלים במהלך התקופה באו על פי דיווחים "בתגובה" על הפינוי בכוח, על ידי הרשויות הישראליות, של ההתנחלות עמונה בכפרואר.<sup>6</sup> 2017 הפינוי התרחש לאחר מאבק משפטי ממושך, שהסתיים בפסיקה של בג"ץ הישראלי שהורתה לכנות את ההתנחלות, מאחר שהוקמה על אדמה בבעלות פרטית פלסטינית.

הסוגים העיקריים של תקריות נגד פלסטינים שתועדו במחצית הראשונה של 2017 כללו יידי אבנים על בתים וכלי רכב חולפים בכבישים; הכאה; עקירה או גרימת נזק לעצים; הצתת רכוש חקלאי; ומעשי השחתה אחרים נגד רכוש. כבשנים קודמות, גם השנה תועד מספר התקריות הגבוה ביותר (34%) בנפת שכם, ואחרי בנפות חברון, ירושלים ורמאללה. רוב התקריות באזור שכם התרחשו בשישה כפרים,<sup>7</sup> ובהם כ-20 אלף תושבים פלסטינים, המקיפים את ההתנחלות יצהר ואת המאחזים הצמודים אליה.

כך למשל, ב-22 באפריל 2017 התקרבה קבוצת מתנחלים חמושים מההתנחלות יצהר לכפרים חווארה ועוריף (נפת שכם) וידתה אבנים על מספר בתים וכלי רכב: בחווארה נפצעו שלושה פלסטינים, בהם אישה בת 72 שאושפזה בשל פציעתה. בעוריף גרמה המתקפה לעימותים עם תושבים מקומיים, שבעקבותיהם התערבו חיילים ישראליים וירו כדורי גומי ורימוני גז מדמיע על פלסטינים. חמישה פלסטינים נפצעו, אחד מידי מתנחל וארבעה מידי חיילים, ונזק נגרם לבית ולמספר כלי רכב.

באותו אזור, ב-18 במאי, ירה מתנחל למוות בפלסטיני בן 21 לאחר שפלסטינים שקיימו הפגנת הזדהות עם עצירים פלסטינים חסמו את רכבו ויידו עליו אבנים. לאחר תקרית זו התרחשה שורה של מתקפות מתנחלים, בהן הצתת יכולים פלסטיניים ויידי אבנים על כלי רכב.



## מניעה ומיצוי דין

ככוח הכובש, מוטלת על ישראל המחויבות להגן על אזרחים פלסטינים מפני כל מעשי אלימות או איזמים באלימות, לרבות מצד מתנחלים, ולהבטיח חקירה יעילה של מתקפות ומיצוי הדין עם מבצעה. הפערים ביישום מחויבויות אלה מהווים זה מכבר גורם לדאגה בקרב הקהילה ההומניטרית בשטח הפלסטיני הכבוש.

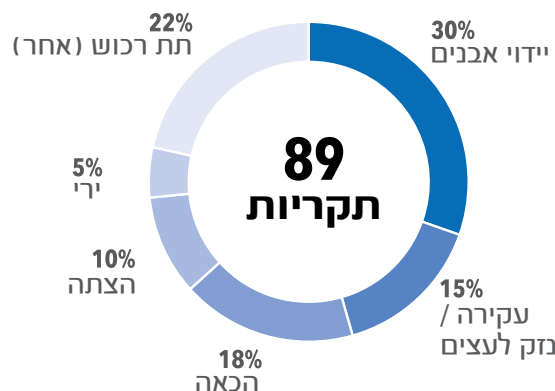
בדוח שפורסם ביוני 2017 התווה משרד המשפטים הישראלי שורה של אמצעים שהרשויות הישראליות אימצו בשנים האחרונות, ואשר תרמו להפחתת אלימות מתנחלים ולרמות גבוהות יותר של מיצוי דין.<sup>8</sup> אמצעים אלה כוללים הקמתה, בשנת 2013, של יחידה לפשיעה לאומנית במחוז ש"י; שימוש ב"צווי הרחקה" האוסרים על כניסתם של מתנחלים החשודים בתכנון מתקפות לשטח הגדה המערבית, או שימוש במעצר מנהלי; ויישום הסדרי ביטחון מיוחדים ב"אזורי חיכוך" במהלך עונת מסיק הזיתים. לאחרונה עצרה משטרת ישראל מנהיג של קבוצת מתנחלים קיצונית והגישה נגדו כתב אישום בגין הסתה לאלימות.<sup>9</sup>

לדברי משרד המשפטים, בנוסף על הירידה במתקפות מתנחלים מאז 2013 הייתה גם עלייה הדרגתית באחוזים של תיקי אלימות מתנחלים שהובילו להעמדתם לדין של החשודים בביצוע מתקפות: מ-19% מן המקרים שנחקרו ב-2013 לכמעט 30% ב-2015.<sup>10</sup> ברם, דומה שנתוני משרד המשפטים מאחדים מתקפות מתנחלים נגד פלסטינים עם מתקפות מתנחלים נגד כוחות ישראליים, ומונעים בכך ניתוח של מגמות בכל האמור במיצוי דין במקרים של קורבנות פלסטיניים.

דוח שפרסם לאחרונה ארגון זכויות האדם הישראלי "יש דין", שתיעד תלונות שפלסטינים הגישו מאז 2005 למשטרת ישראל בגין אלימות מתנחלים, מצביע על כך שבנושא מיצוי הדין לא חלה התקדמות כלשהי.<sup>11</sup> רק 8% מתיקי החקירה שאחריהם עקב הארגון בין 2013 ל-2016, ואשר התקבלה החלטה סופית בעניינם (20 מתוך 245) הובילו להעמדת העבריינים לדין. יתר תיקי החקירה - 92% - נסגרו, רובם בעילה של "עבריון לא נודע". שיעור ההעמדה לדין בתקופה זו כמעט זהה לשיעורו ב-2005, השנה שבה החל "יש דין" לעקוב אחר מדד זה.

לדברי ארגון זכויות האדם הישראלי "יש דין", רק 8% מתיקי החקירה שאחריהם עקב הארגון בין 2013 ל-2016, ואשר התקבלה החלטה סופית בעניינם, הובילו להעמדת העבריינים לדין.

## תקריות שגרמו לנפגעים פלסטינים או לנזק לרכושם, ינו'-יוני 2017





חלק זה של המעקב  
ההומניטרי נמסר על ידי  
ארגון *Première Urgence  
Internationale*

## “אחרי ההתקנה של גנרטור ותאורה, מתנחלים הפסיקו לבוא בלילות”

עמק ראס א־טוויל (המכונה כפי מתנחלים עמק שילה) שבין נפות רמאללה לשכם הוא מוקד של אלימות מתנחלים. מאז אמצע שנות התשעים היה האזור במוקדן של פעולות התנחלות אינטנסיביות, בהן הקמת שישה מאחזים לא מורשים, חלקם על אדמה בבעלות פרטית פלסטינית ובתמיכתן הלא רשמית של הרשויות הישראליות.<sup>12</sup> בשנים האחרונות פחת אמנם מספרן של מתקפות מתנחלים שגרמו לנפגעים או לנזק לרכוש (ראו לעיל), אך פלסטינים עדיין מתמודדים עם הטרדה על ידי מתנחלים, הפוגעת בביטחונם ובמקורות מחייתם. במאי 2017 אישר הצבא הישראלי את גבולותיה של התנחלות נוספת (עמיחי) שתוקם באזור זה, לכאורה כדי להעביר אליה את המתנחלים שפנו מהתנחלות עמונה. ראו מפה.

קהילת עין א־רשאש (כ־90 נפש) שוכנת כולה בשטח C, בחלקה בתוך שטח שהוגדר כ־שטח אשׁ לאימונים צבאיים, מדרום־מזרח לעמק ראס א־טוויל. זו אחת מ־46 קהילות בדואיות במרכז הגדה המערבית המצויות בסכנת העברה בכפייה בשל סביבה כופה, הכוללת מניעת תשתיות לשירותים בסיסיים; הריסת בתים ומבנים המשמשים למחיה, בנימוק של היעדר היתרי בנייה;<sup>13</sup> אימונים צבאיים בקרבת מקום; והפחדה שיטתית על ידי מתנחלים.

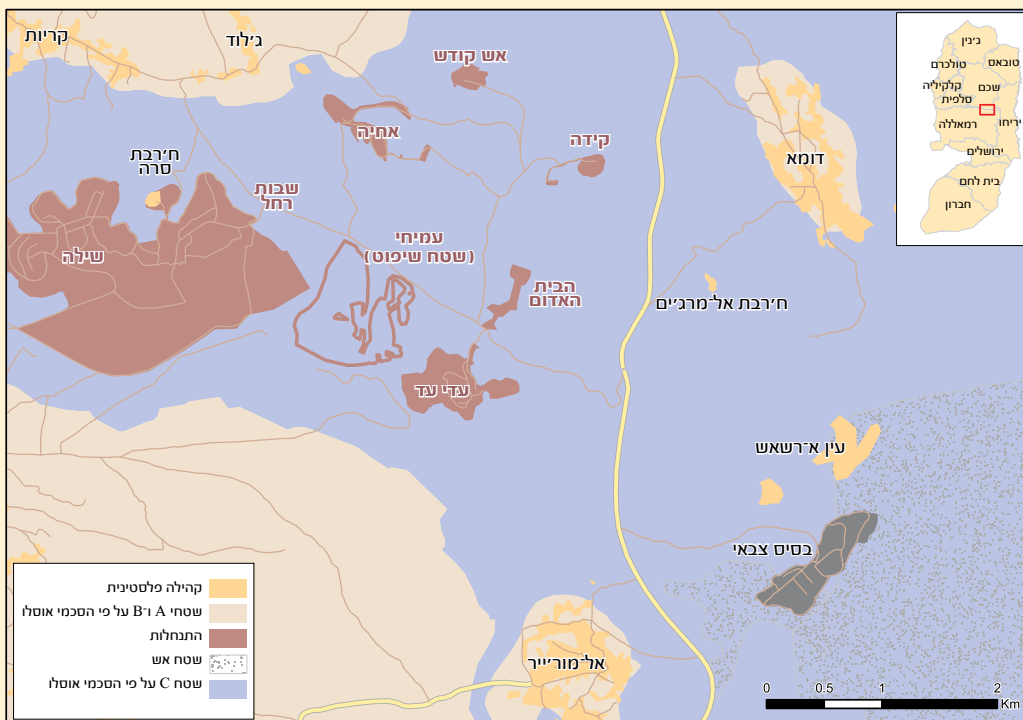
סמ״14 בן 40 חי במתחם המערבי של עין א־רשאש (המכונה גם חירבת גיבעית), שהוא החשוף ביותר לאלימות מתנחלים. “המתנחלים רוצים להכריח אותנו לעזוב”, אמר סמ״י. “אנחנו נתונים במאבק מתמשך איתם. הם מונעים מאיתנו להגיע לאדמה שלנו, גונבים את הכבשים שלנו, עוקבים אחרי הילדים שלנו בדרך לבית הספר ובלילות הם מכוונים זרקורים אל האוהלים שלנו, רוקדים ושרים [...] בשנה שעברה שקעתי בחובות ונאלצתי למכור כמה מהכבשים שלי כדי לקנות 120 טון מספוא, מפני שמתנחלים לא נתנו לנו להגיע לכארות המים שלנו או לשתול שעורה.”

באוגוסט 2016, אחרי שניהלו במקום אומדן, סיפקו ארגון *Première Urgence Internationale* וארגונים בינלאומיים לא ממשלתיים אחרים העובדים בגדה המערבית לתושבי הכפר הזעיר גנרטור ומערכת תאורה; שני מכלי מים; ויחידת גידור לבעלי החיים של כל משפחה.

בביקור מעקב באפריל 2017 הדגישה פטמה, רעייתו של סמ״י, את השיפור: “עכשיו, כשמכלי המים במרחק כמה צעדים מהאוהל שלי, החיים קלים יותר. קודם היינו צריכים להביא מים מהבארות בשדה והיינו חשופים להטרדות של מתנחלים. מתנחלים היו באים בלילות לחצר הקדמית שלנו, משוטטים בה, מרעישים, זורקים דברים ומפחידים אותנו. היינו מתחבאים באוהלים ושומרים על הילדים עד שהמתנחלים יעזבו. מאז שקיבלנו את הגנרטור והתאורה, המתנחלים הפסיקו לבוא בלילות. הגנרטור מאפשר לנו גם לטעון את הטלפונים הניידים שלנו, להיות מחוברים לאחרים ולבקש עזרה במקרה הצורך.”

“המתנחלים רוצים להכריח אותנו לעזוב.. אנחנו נתונים במאבק מתמשך איתם. הם מונעים מאיתנו להגיע לאדמה שלנו, גונבים את הכבשים שלנו, עוקבים אחרי הילדים שלנו בדרך לבית הספר...”

סמ״י, תושב עין א־רשאש



## כ־348 אלף פלסטינים הורשו להגיע לירושלים המזרחית לתפילות הרמדאן

### קבוצות חלשות ופגיעות הן הנפגעות קשה ביותר מהסדרי הגישה

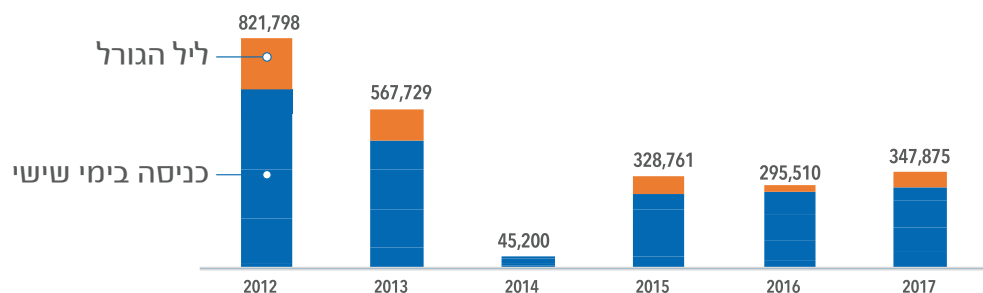
הרשויות הישראליות דיווחו כי במהלך חודש הרמדאן (27 במאי - 26 ביוני) נכנסו 348 אלף פלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית לירושלים המזרחית לתפילות יום שישי ויליל הגורלי (לילת אל־קדר)<sup>15</sup> במסגד אל־אקצא, במסגרת הקלות בהסדרי הגישה לרגל חודש הרמדאן. נתון זה מייצג עלייה של 15% לעומת הנתונים המקבילים בשנת 2016. בנוסף על כך הורשו 453 פלסטינים מרצועת עזה להגיע לירושלים המזרחית לרגל אירועים אלה. אף שבמחסומים הוחלו הסדרים כדי להקל את הנסיעה לאל־אקצא, קבוצות חלשות, בהן קשישים, ילדים ובעלי מוגבלויות, עדיין מתמודדות עם מספר קשיים. במהלך החודש גרמה מתקפה פלסטינית בולטת למותה של שוטרת ישראלית והובילה להקפאת החלקית של ההקלות.

בשנים קודמות עקבו משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים וארגונים הומניטריים שותפים אחר המחסומים החולשים על הגישה לירושלים המזרחית מיתר הגדה המערבית. מטרתה של פעילות זו הייתה לזהות סיכונים הגנה ואמצעים למיתונם, במיוחד עבור קבוצות פגיעות כגון נכים, קשישים וילדים, ולתרום לניתוח מגמות גישה רחבות יותר, על ידי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים.

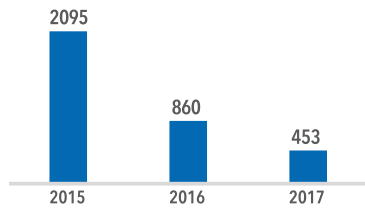
מאז 2008 החילו הרשויות הישראליות קריטריוני גיל מבוססי מגדר, על מנת לווסת את הגישה לירושלים המזרחית במהלך הרמדאן. בשנת 2017 הותרה גישה ללא היתר לגברים בני יותר מ־40 ולנשים בכל הגילים, גברים בני 30-40 היו זכאים להיתרים אבל על גברים וילדים בני 13-29 נאסרה הגישה לעיר. היתרי ביקורי משפחות אפשרו לבעלי תעודות זהות של הגדה המערבית להגיע לירושלים המזרחית ולישראל בכל ימות השבוע, למעט ימי שישי ושבת. היתרים אלה (200 אלף) הוקפאו בעקבות מתקפה פלסטינית בירושלים המזרחית, כ־16 ביוני, שבה נהרגו שוטרת משמר הגבול ישראלית ושלושת הפלסטינים החשודים בכיצוע המתקפה.

מספרם של הפלסטינים בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית שנכנסו לירושלים המזרחית במהלך חודש הרמדאן לתפילות יום שישי ויליל הגורלי (לילת אל־קדר) גדל כ־15% לעומת הנתונים המקבילים בשנת 2016.

### בעלי תעודות זהות של הגדה המערבית שהורשו להיכנס לירושלים המזרחית במשך הרמדאן



## תושבי עזה שהורשו להיכנס לירושלים המזרחית בחודש הרמדאן



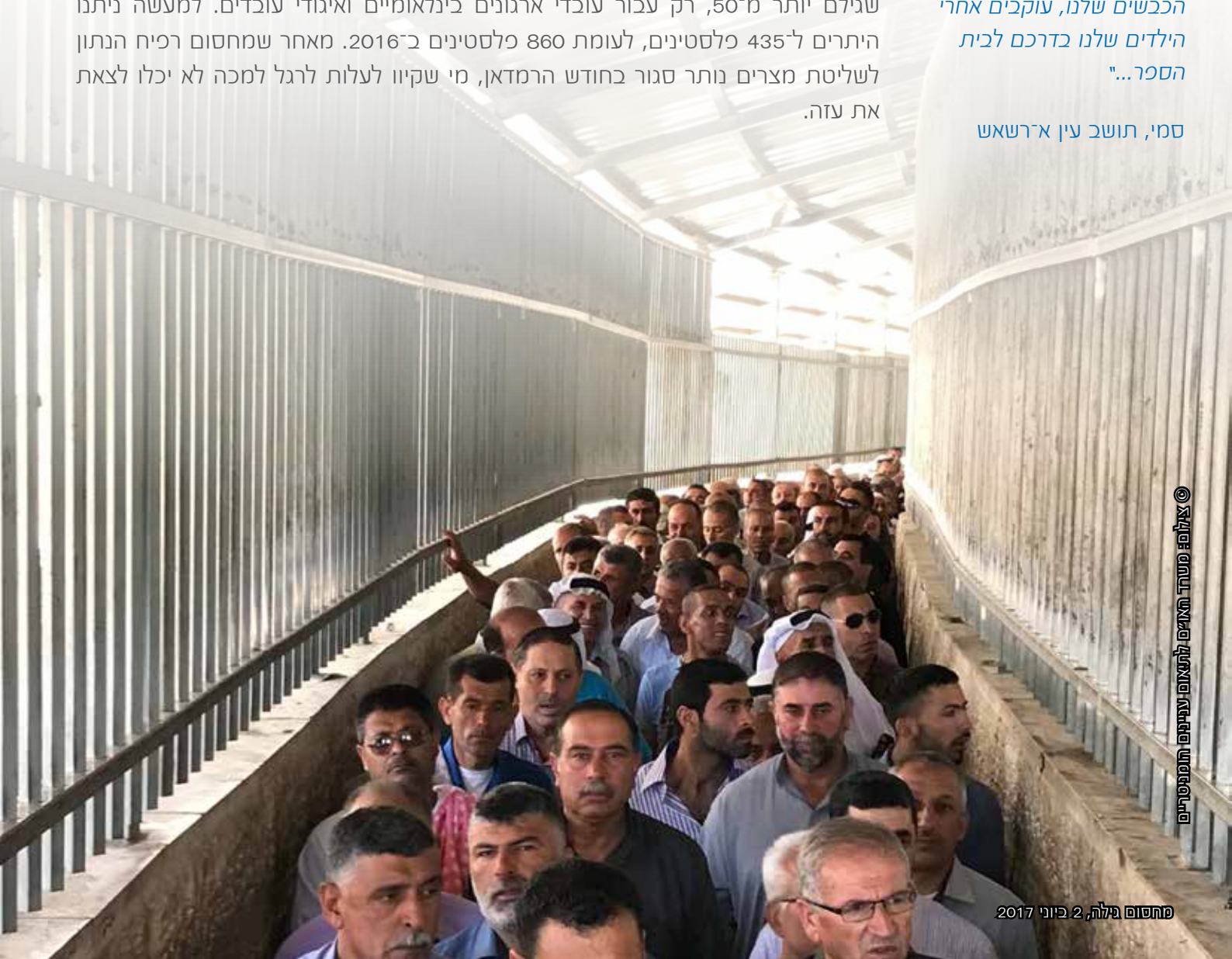
הכניסה לירושלים המזרחית מיתר הגדה המערבית הותרה דרך אחד משלושה מחסומים לאורך גדר ההפרדה, המפרידה את העיר מיתר הגדה המערבית: קלנדיה, גילה וא-זייתון. כבשנים קודמות, גם השנה הוחלו הסדרים מיוחדים על מנת להקל על העוברים במחסומים אלה, לרבות מסלולים נפרדים לנשים וגברים ומסלול מיוחד למקרים הומניטריים.

הקשיים כללו בין היתר היעדר קריטריונים ברורים שיקבעו מי זכאי להשתמש במסלולים הומניטריים, במיוחד במחסום קלנדיה; הכורח ללכת ברגל מרחקים ארוכים בדרך אל המחסום, במיוחד במחסום גילה/בית לחם; והיעדר אזורי המתנה מוצלים בעברם הירושלמי של המחסומים עבור נשים, שמאחר שלא מוטלות עליהן הגבלות גיל עוברות לרוב במחסומים בקצב מהיר בהרבה מאשר גברים.

מאז אוקטובר 2014 ניתנו רק למספר מוגבל של פלסטינים מעזה היתרי יציאה שיאפשרו להם להגיע בחודש הרמדאן לירושלים המזרחית, לתפילות יום שיש במסגד אליאקצא. השנה הכריזו הרשויות הישראליות על מספר הקלות, בהן עד 100 היתרים לנשים וגברים בני יותר מ-55 לרגל תפילות יום שישי, ועד 300 היתרים לימי ראשון עד חמישי לכני אדם שגילם יותר מ-50, רק עבור עובדי ארגונים בינלאומיים ואיגודי עובדים. למעשה ניתנו היתרים ל-435 פלסטינים, לעומת 860 פלסטינים ב-2016. מאחר שמחסום רפיח הנתון לשליטת מצרים נותר סגור בחודש הרמדאן, מי שקיוו לעלות לרגל למכה לא יכלו לצאת את עזה.

*"המתנחלים רוצים להכריח אותנו לעזוב.. אנחנו נתונים במאבק מתמשך איתם. הם מונעים מאיתנו להגיע לאדמה שלנו, גונבים את הכבשים שלנו, עוקבים אחרי הילדים שלנו בדרכם לבית הספר..."*

סמי, תושב עין ארשאש





## הערות

1. Appeal for funding to stabilize Gaza's deteriorating humanitarian conditions at <https://www.ochaopt.org/content/gaza-crisis-urgent-funding-appeal>
2. תקריות שגרמו הן לנפגעים (הרוגים או פצועים) והן למק לרכוש מסווגות כ"תקריות נפגעים".
3. שנים מן ההרוגים היו בני אדם שנורו על ידי מתנחלים במהלך שתי מתקפות דקירה ודריסה לכאורה.
4. אלכס פישמן, "המחותרת חוזרת", חדשות 8, Ynet, 8 ביוני 2017.
5. המקור למידע על תקריות המתמקדות במתנחלים הוא בעיקר אמצעי התקשורת הישראליים.
6. מתקפות מתנחלים נגד פלסטינים וכוחות ישראליים בהקשר זה כונו גם מתקפות "תג מחיר".
7. בורין, עורף, חווארה, מדמא, עסירה אל-קיבלייה ועיבוס.
8. Israeli Ministry of Justice, Israel's Investigation and Prosecution of Ideologically Motivated Offences against Palestinians in the West Bank, June 2017.
9. יותם ברגר, "הרב אליצור מיצהר שקרא לפגוע בערכים יעמוד לדין בגין הסתה לאלימות", הארץ, 14 ביוני 2017.
10. Israeli Ministry of Justice, שם, עמ' 8.
11. יש דין, "אכיפת חוק על אזרחים ישראלים החשודים בפגיעה בפלסטינים", דף נתונים, מרס 2017.
12. תמיכה ממשלתית בהקמת מאחזים לא מורשים תועדה בקפדנות על ידי ועדת חקירה שמינתה ממשלת ישראל (המכונה גם ועדת ששון על שם היו"ר, טליה ששון), שפרסמה את מסקנותיה בשנת 2005.
13. ב-15 בכברואר 2016 הרסו הרשויות הישראליות 43 מבנים, בהם עשרה מבני מגורים, 25 מחסים לבעלי חיים ושמונה מטבחי חוץ.
14. השמות במקרה מבחן זה שונו כדי להגן על אנשים.
15. "ליל הגורלי" (לילת אל-קדר) חל ביום ה-27 בחודש הרמדאן, ונחשב בעיני מוסלמים ללילה הקדוש ביותר בשנה.